


Purvu biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	7140
Biotopa nosaukums	Pārejas purvi un slīkšņas
Eksperte	Anita Namatēva
Darbs pabeigts	12.02.2024.
Vispārējās piezīmes	—

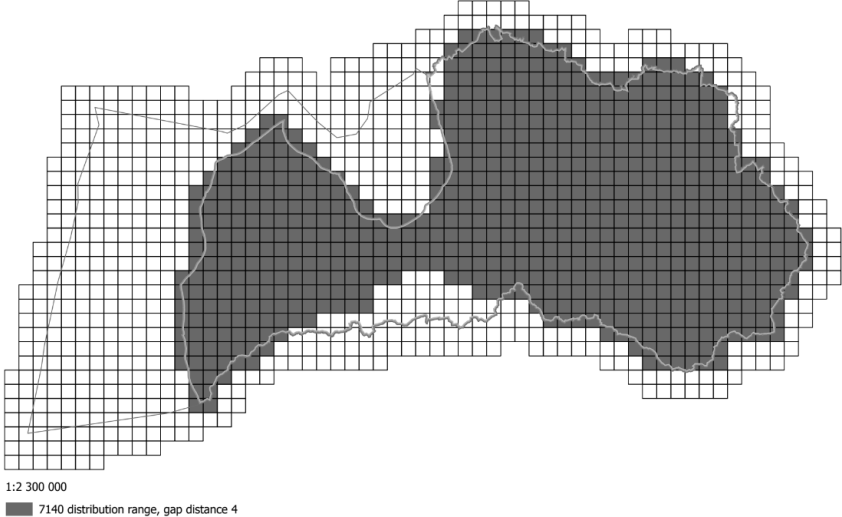
FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī


REF min, km²	81,54 km ² Līdz “Dabas skaitīšanas” projekta biotopu inventarizācijai (2017.–2022. gads), informācija par biotopa izplatību un tā platību bija zināma galvenokārt tikai Natura 2000 teritorijās. Tāpēc platība tiek atstāta tāda, kā iegūta “Dabas skaitīšanas” projektā (01.02.2024., dati no DDPS “Ozols”, 4.pielikums).
REF max, km²	81,54 km ² Pieņemts, ka platība ir vienāda ar REF min, un tā iegūta tādā pašā ceļā, kā REF min.
REF vid., km²	81,54 km ²
REF periods	1990. gads. Izvēlēts 1990. gads atbilstoši FRV metodikas (Auniņš, Opermanis, 2022) ieteikumam. 1990. gads ir laiks, kad fundamentālās ainavas izmaiņas Latvijā (mežu-lauksaimniecības zemju īpatsvara attiecība u. c.), kas notika no II pasaules kara līdz Latvijas neatkarības atgūšanai, ir nosacīti apstājušās, un šodien ne īstermiņā, ne ilgtermiņā “iepriekšējais stāvoklis” praktiski nav atgriežams. Laika posms starp izvēlēto references gadu un 2023. gadu arī aptuveni atbilst četriem Biotopu direktīvas 17. panta ziņošanas periodiem, un to var interpretēt kā ilgtermiņa tendenci.
HVD min, km²	81,54 km ² Nav izmantota platība, ko Latvija sniedza Eiropas Komisijai pirms Natura 2000 teritoriju tīkla izveides Latvijā 2004. gadā (EIONET, 2023; ziņojums par periodu 2001.–2006. gads) – 190 km ² . Šī platība nav balstīta inventarizācijā dabā, jo 2000. gadu sākumā šādu datu nebija. Pieņemts, ka ticamāki ir mūsdienu (2024. gada) dati, ko, ņemot vērā, ka nav pamata uzskatīt, ka 7140 biotopa platības pēdējo 20 gadu laikā būtu būtiski mainījušās, var attiecināt uz 2004. gadu. Pieņemts, ka HDV = REF. Skaidrojums pie REF min.
HDV max, km²	81,54 km ² Pieņemts, ka platība ir vienāda ar HDV min, un tā iegūta tādā pašā ceļā, kā HDV min.
HDV vid., km²	81,54 km ²
CV, km²	81,54 km ² (01.02.2024., dati no DDPS “Ozols”)
CO platību summa, km²	54,91 km ²
Ilgtermiņa tendence, automātiski	—

Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	Jā. Purvi ir atkarīgi no hidroloģiskā režīma un līdz ar to no klimata pārmaiņām. Mainoties hidroloģiskajam cikliskumam (LVĢMC, 2017), t. i., ūdens minimuma un maksimuma raksturam, ekstremāliem ārkārtēju notikumu (ekstremāls sausums vai mitrums) biežumam, purvā mainās veģetācijas struktūra, sugu sastāvs un funkcijas (Llorens, 2008). Ja vidējās gaisa temperatūras paaugstinās, purvā ūdens līmenis kļūst zemāks, aktīvais veģetācijas periods pagarinās, palielinās iztvaikošana, kas veicina purva aizaugšanu ar mežu. Latvijā nav pašlaik pētījumu par pašreizējo klimata pārmaiņu ietekmi uz purvu ekosistēmām, taču Eiropā purvi tiek uzskatīti par klimata pārmaiņu visvairāk ietekmēto dzīvotņu grupu (Priede, 2017).
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Jā.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	Nē. Šie biotopi galvenokārt dabisku ekoloģisku apstākļu dēļ gandrīz nekad nav sastopami lielās platībās, bet piemērotie apstākļi dabisku iemeslu dēļ ir savrupi un reti ir savstarpēji savienoti. Tiek uzskatīts, ka dabiski fragmentētās dzīvotnēs sugu izplatīšanās mehānismu un populāciju pielāgotība šādiem apstākļiem atšķiras no biotopiem, kas dabiskos apstākļos ir savienoti (Jackson, Fahrig, 2013).
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	Nē. References periodā (kopš 1990. gada) šiem biotopiem nav notikusi vērā ņemama samazināšanās. No pazemes ūdeņiem atkarīgie biotopi ir cieši saistīti ar to izplūdes vietām. Ja pazemes ūdeņu ietekme saglabājas, biotops spēj pastāvēt, bet, ja pazemes ūdeņu ietekme samazinās vai izzūd, nesaglabājas arī biotops.
Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē. Datu ieguves intensitātes dēļ dati par laiku kopš 20. gs. 90. gadiem (REF periods) nav salīdzināmi, jo dati no 20. gs. 90. gadiem ir mazāk ticami nekā mūsdienās pieejamā informācija, kas saistīts galvenokārt ar datu ieguves mērogu un intensitāti. Par biotopu izplatību valstī precīzāki dati ir iegūti tikai projekta “Dabas skaitīšana” (2017.–2023. gads) rezultātā. Ņemot vērā, ka pārejas purvu un slīkšņu izveidošanās notiek ilgā laikā, nav pamata uzskatīt, ka biotopa izplatība pārskata periodā (1990.–2023. gads) vai kādā no starpposmiem būtu vērā ņemami samazinājusies.
Papildjautājumu summa	40
Intervāls	—
Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	1. scenārijs

	<p>1. FRV = HDV = CV</p>  <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
FRA	<p>81,54 km²</p> <p>FRA = CV</p>

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	<p>Nē.</p> <p>Pārejas purvu un slīkšņu izplatības areāls aptver gandrīz visu Latviju, izņemot Zemgales dienvidu daļu, kur raksturīgs valstī zemākais ilggadīgais gada vidējais nokrišņu daudzums (Briede, 2018).</p>  <p>1:2 300 000 7140 distribution range, gap distance 4</p>
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	<p>Jā.</p> <p>Biotops <i>7140 Pārejas purvi un slīkšņas</i> Latvijā veidojies starpkāpu ieplakās, starppauguru ieplakās, taču galvenokārt tas sastopams ezeru krastos, ezeriem aizaugot un pāraugot, ezeru palienēs, arī augstajos purvos aizaugot ezeriem, pazemes ūdeņu atslodzes zonās (<i>lagg</i>) purva-minerālgrunts robežas (augsto purvu malās, pie purvu salām). Ņemot vērā dabas apstākļus un ilgtermiņa neatgriezenisku cilvēka darbības ietekmi, kas nelielās platībās, visticamāk, Zemgales dienvidu daļā ir iznīcinājusi atsevišķus pārejas purvos, biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā.</p>
Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	<p>Nē.</p> <p>Pašlaik ne klimata pārmaiņas, ne cilvēka saimnieciskā darbība nav samazinājušas purvu biotopu izplatības areālu.</p>
REF min, km²	—

REF max, km ²	—
REF vid., km ²	—
REF periods	—
HDV min, km ²	—
HDV max, km ²	—
HDV vid., km ²	—
CV (pašreizējais areāls), km ²	60 926 km ²
Saskaņā ar Metodikas 8. att. atbilstošs scenārijs	<p>1. scenārijs</p> <p>1. FRV = HDV = CV</p>  <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRR (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	—
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	—
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	—
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	—
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	—
Papildjautājumu summa	—
Intervāls	—
FRR	<p>60926 km²</p> <p>Biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā, mērķa areāls ir vienāds ar pašreizējo: FRR = CV.</p>

Literatūra un dati

Auniņš A., Opermanis O. 2022. Vadlīnijas sistemātiskai sugu un biotopu aizsardzības mērķu noteikšanai Versija 2.0. Latvijas Universitāte, Dabas aizsardzības pārvalde. Rīga., 89,

<https://latvianature.daba.gov.lv/dokumenti/vadlinijas-sistemiskai-sugu-un-biotopu-aizsardzibas-merku-noteiksanai/>

EIONET 2023. Article 17 web tool, <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. 2017. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2016. gadā. https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/stat_apkopojumi/udens_kvalit/VPUK_parskats_2016.pdf.

Llorens J. L. P. 2008. Impacts of Climate Change on Wetland Ecosystems. Expo Zaragoza 2008: Water and Sustainable Development, <https://www.zaragoza.es/contenidos/medioambiente/cajaAzul/10S3-P2-Perez%20LloresnACC.pdf>.

Priede A. (red). 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 4. sējums. Purvi, avoti un avoksnāji. Dabas aizsardzības pārvalde. Sigulda.

Pielikumi

4. pielikums – aktuālās biotopa 7140 platības (01.02.2024., DDPS “Ozols”), vektordatu slānis.